

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA

RIMANTĖ LEVICKIENĖ

Edukologijos studijų programos (specializacija:
švietimo vadyba) magistrantė

**VYRESNIŲJŲ KLASIŲ AUKLĖTOJŲ VEIKLOS
TURINIO PLANAVIMAS BENDROJO LAVINIMO
MOKYKLOJE**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovė:
doc. Soc. m. dr. Felicija Ivanauskienė

Šis darbas yra originalus ir nebuvo teikiamas kuriam nors laipsniui ar kvalifikacijai
įgyti.....
(parašas)

Šiauliai, 2007

SANTRAUKA

Šiuolaikiniai vaikų ugdymo tyrinėtojai pakankamai dažnai akcentuoja klasės auklėtojo vaidmenį ugdymo organizavimo ir realizavimo sferoje. Daugelio autorių nuomone, šiuolaikinio klasės auklėtojo veikla yra ne tik atsakinga, bet ir gana sudėtinga - jam pavesta rūpintis vaikų ugdymu, jų fizinių ir psichinių savybių vystymu ir puoselėjimu, vertybinių nuostatų perteikimu bei formavimu. Todėl šios srities pedagogui yra būtinos ir vadybinės veiklos kompetencijos.

Kad klasės auklėtojas gebėtų kokybiškai atlikti savo darbą, pasiektų ugdymo tikslus, jis pirmiausia turi planuoti savo veiklą.

Klasės auklėtojo pedagoginės veiklos planavimo procese svarbus vaidmuo tenka ir mokiniams, su kuriais kontaktuoja klasės auklėtojas. Siekiant efektyvumo, būtinas abiejų pusių aktyvus bendravimas bei bendradarbiavimas. Klasės auklėtojas turi nuolat mokytis ir būti atviras naujovėms, reaguoti į aplinkinių, tame tarpe ir vyresnių klasių mokinių, požiūrį į pedagogo veiklą.

Šiuo metu Lietuvoje nėra vieningos, Švietimo ir mokslo ministerijos patvirtintos, planavimo metodikos klasės auklėtojams. Kiekviena mokykla parenka klasės auklėtojo (vadovo) veiklos plano schemą, kurią pedagogas tik užpildo.

Tyrimo tikslas - ištirti pedagogų ir vyresniųjų klasių moksleivių požiūrį į klasės auklėtojo veiklos turinio planavimą. Tyrime dalyvavo 96 vyresniųjų klasių auklėtojai ir 166 (9-12 klasių) mokiniai iš Telšių miesto ir rajono vidurinių bei pagrindinių mokyklų.

Tyrimui atlikti pasirinkta lyginamoji kiekybinė duomenų analizė, kuri patvirtino iškeltą hipotezę, kad klasės auklėtojo veiklos turinio planavimas šiuolaikinėje bendrojo lavinimo mokykloje yra standartizuotas pagal konkrečios mokyklos pateikiamą formą.

Lyginamojo tyrimo duomenų analizė atskleidė, kad bendrojo lavinimo mokyklų mokiniai yra nepakankamai supažindinti su auklėjamąsios veiklos planu. Kaimo mokyklų mokiniai aktyviau negu miesto, dalyvauja auklėjamąsios veiklos plano rengime.

SUMMARY

Modern children's education researchers fairly often emphasize class educator's role in the organization and implementation sphere of education. In many authors' opinion modern class educator's activity isn't only responsible but also rather complicated – he is committed to take care of children's education, their physical and psychical development and nurturance of characteristics, attitudes of values conveyance and formation. As a result the educator of this range is required to have the competences of management activities.

In order that educator of the class would be able to do his work qualitatively, would reach the aims of education, first of all he has to plan his activity.

In a class educator's education activity planning process an important role falls on pupils too, with which class educator contacts. On purpose to efficiency is essential active interaction and collaboration of both sides. Class educator has to study constantly and to be open to innovations, to react to the pupils round about, including the attitude of the senior classes pupils towards educator's activity.

Currently in Lithuania there is no one planning methodology for the class educators approved by the Ministry of Education and Science. Each school picks the scheme of class educator's activity plan, which educator has only to fill in.

The aim of the research – to explore educators' and pupils of the senior classes attitude towards class educator's activity content planning. In the research there participated 96 educators of the senior classes and 166 (9-12 classes) students from Telšiai city and district secondary and main schools.

To do the research was chosen a comparative quantitative analysis of data, which confirmed the raised hypothesis, that class educator's activity content planning in a contemporary secondary school is standardized according to the given form of the particular school.

The analysis of the comparative research revealed that pupils of the secondary schools are not enough acquainted with the plan of educational activity. Pupils from village schools take part in the arrangement of educational activity plan more actively than pupils from the cities.

TURINYS

ĮVADAS.....	5
1. VYRESNIŲJŲ KLASIŲ AUKLĖTOJŲ VEIKLOS TURINIO PLANAVIMO TEORINIAI ASPEKTAI	
1.1. Klasės auklėtojo paskirtis, funkcijos ir veiklos specifika.....	8
1.2. Reikalavimai klasės auklėtojo veiklos planavimui ir jo formos.....	14
1.3. Klasės auklėtojo veiklos kryptių ir turinio planavimas.....	19
1.3.1. Darbo su klase, kaip su grupe, planavimas.....	22
1.3.2. Bendradarbiavimo su ugdytinių tėvais planavimas.....	26
1.3.3. Kitų klasės auklėtojo veiklos sričių planavimas.....	30
2. VYRESNIŲJŲ KLASIŲ MOKSLEIVIŲ IR PEDAGOGŲ POŽIŪRIO Į KLASĖS AUKLĖTOJO VEIKLOS TURINIO PLANAVIMĄ TYRIMAS	
2.1. Tyrimo eigos, metodikos bei imties charakteristikos.....	34
2.2. Ugdomosios veiklos problemų analizė.....	39
2.3. Klasių auklėtojų požiūrio į veiklos planavimą analizė.....	43
2.3.1. Planavimo reikšmingumas.....	43
2.3.2. Tikslų ir veiklos kryptių pasirinkimas.....	47
2.3.3. Planavimo efektyvumas.....	53
2.3.4. Planavimo rezultatyvumas.....	58
IŠVADOS.....	61
REKOMENDACIJOS.....	62
LITERATŪRA.....	63
PRIEDAI.....	68

IVADAS

Darbo temos aktualumas

Mokykla, kaip institucija, dažnai turi priimti atskirus iššūkius bei spręsti visuomenei aktualias problemas. Tad mokykla šiandien – ne vien gyvenimui rengianti, bet ir vaiko gyvenimo institucija, sergstinti savitas jo vertybes, padedanti pamatus tolesniam jo gyvenimui (Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrosios programos, 2003).

Mokykloje reikšmingiausia vaikui aplinka tampa jo klasės bendruomenė, kurioje jis praleidžia 7 – 12 metų. Joje jis lyderiauja ar išgyvena vienišumo jausmą, atranda ir praranda draugus, vertina save ir kitus, bendrauja ir bendradarbiauja, mokosi dirbti su draugais ir nemėgstamais mokiniais, kartu planuoja, derina interesus, analizuoja ir vertina poelgius, atsiskaito už veiklos rezultatus, atstovauja sau bei savo bendruomenei ir t.t. Šiuo gyvenimo tarpsniu vaiko, paauglio, jaunuolio/jaunuolės gyvenime svarbus vaidmuo tenka klasės auklėtojui, kuris pašauktas padėti auklėtiniui išmokti gyventi ir elgtis naujoje socialinėje – kultūrinėje erdvėje (Ivanauskienė, 2000).

Vis labiau galima pastebėti, jog šiuolaikiniai vaikų ugdymo tyrinėtojai pakankamai dažnai akcentuoja klasės auklėtojo vaidmenį ugdymo organizavimo ir realizavimo sferoje (Dumčienė, Tilindienė, 2004). Daugelio autorių nuomone (Ivanauskienė, 2000; Jovaiša, 2001; Dumčienė, Tilindienė, 2004 ir kt.), šiuolaikinio klasės auklėtojo veikla yra ne tik atsakinga, bet ir gana sudėtinga - jam pavesta rūpintis vaikų ugdymu, jų fizinių ir psichinių savybių vystymu ir puoselėjimu, vertybinių nuostatų perteikimu bei formavimu. Todėl šios srities pedagogui yra būtinos ir vadybinės veiklos kompetencijos (Jucevičienė, Lepaitė, 2000).

Klasės auklėtojas – mokytojas, kuriam pavesta ugdyti klasės bendruomenę, susidedančią iš mokinių, jų tėvų ir mokytojų, dirbančių su klase. Klasės auklėtojas ne tik vadovauja klasės bendruomenei, bet ir atstovauja jos interesams, ieško galimybių tenkinti jos poreikius.

Klasės auklėtojas:

- Užtikrina ugdomų mokinių saugumą;
- Ugdo tvirtas mokinių dorovės, pilietines, tautines bei patriotines nuostatas, laiduoja jų asmenybės plėtotę;
- Rūpinasi pagalbos teikimu mokiniams, turintiems ugdymosi, mokymosi sunkumų ir specialiųjų ugdymosi poreikių;
- Nuolat informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus) apie jų vaikų ugdymosi poreikius ir pasiekimus (Lietuvos respublikos Švietimo įstatymas, 2003).

Kadangi nūdienos mokykla traktuojama kaip intelektualės, dvasinės, kultūrinės veiklos, lemiančios vaiko asmenybės tapsmą, erdvė, todėl ir kiekviena konkreti mokymo įstaiga pasižymi pedagoginiu, socialiniu, kultūriniu savitumu, išsiskiria savo tradicijomis, individualiu požiūriu į planavimo veiklą apskritai. Išryškėja tikslingo planavimo sąlyga, kurios esmė – jo pritaikymas konkrečiam auklėtiniui ar konkrečiai ugdytinių bendruomenei. Ir, kaip pabrėžia F. Ivanauskienė (2000), šiuo požiūriu optimali planavimo veiklos forma tenka svarbiam auklėjimo proceso dalyviui – klasės auklėtojui.

Kad klasės auklėtojas gebėtų kokybiškai atlikti savo darbą, pasiektų ugdymo tikslus, jis turi planuoti savo veiklą.

Planavimas – svarbi ir privaloma klasės auklėtojo funkcija, nes kalbame apie klasės auklėtojo veiklą. Norint, kad klasės auklėtojo veikla būtų rezultatyvi, būtina pirmiausia savo idėją, tikslus, numatomus veiklos siekius, turinį ir būdus aprašyti – suplanuoti. Planavimo dėka mes numatome pedagoginės veiklos komponentų sėkmingą funkcionavimą, priemones tikslams pasiekti, galimoms nesėkmėms išvengti, nuolat kontroliuojame veiklos rezultatus.

Problematiškas.

Pastaraisiais dešimtmečiais Lietuvos ir užsienio mokslininkai vis didesnę dėmesį skiria pedagogo veiklos vadybai. Siekiama giliau suvokti ir skatinti pedagogo asmenybės aktyvų dalyvavimą ugdymo proceso tobulinime, planuojant, koordinuojant ir realizuojant. Lietuvos ir užsienio mokslininkai vis didesnę dėmesį skiria strateginiams veiksams pedagoginėje veikloje (Ivanauskienė, 2000; Jovaiša, 2001; Dumčienė, Tilindienė, 2004; Fullan, 1998; Hopkins, Ainscow, West, 1998; Dalin, Rolff, Kleekamp, 1999 ir kt.), tačiau, kaip galima pastebėti, jaučiamas literatūros, analizuojančios šios srities specialisto strateginį veiklos planavimą, trūkumas. Pedagoginėje literatūroje nepakankamas dėmesys skiriamas klasės auklėtojo auklėjamajai veiklai. Taip pat jaučiamas stygius informacijos apie vyresniųjų klasių mokinių požiūrį į klasės auklėtojo veiklos planavimą bei jos ypatumus, tad šio darbo veiklos sritis, mūsų nuomone, yra aktuali ir svarbi.

Klasės auklėtojo pedagoginės veiklos planavimo procese svarbus vaidmuo tenka ir mokiniams, su kuriais kontaktuoja klasės auklėtojas. Siekiant efektyvumo, būtinas abiejų pusių aktyvus bendravimas bei bendradarbiavimas. Klasės auklėtojas turi nuolat mokytis ir būti atviras naujovėms, reaguoti į aplinkinių, taip pat ir vyresniųjų klasių mokinių požiūrį į pedagogo veiklą. Pedagogas turi žinoti, kokias strategijas kuria, turi reaguoti į pokyčius, tikslinti strategijas, leisti joms atsirasti palaipsniui.

Šiuo metu Lietuvoje nėra vienodos, Švietimo ir mokslo ministerijos patvirtintos planavimo metodikos klasės auklėtojams. Kiekviena mokykla parenka klasės auklėtojo (vadovo) veiklos plano

schema, kurią pedagogas tik užpildo. Tačiau tikslingo planavimo sąlyga – jo pritaikymas konkrečiam auklėtiniui ir konkrečiai ugdytinių bendruomenei. Todėl ir kalbama apie specifines strategijas, padedančias siekti užsibrėžtų klasės auklėtojo veiklos tikslų.

Planavimo svarba daugelio mokslininkų yra labai pabrėžiama, dalis klasės auklėtojų tai laiko nesvarbiu nereikšmingu dalyku, motyvuodami tuo, kad gyvenimas planus koreguoja, kad negalima jų įvykdyti. Planas – yra klasės bendruomenės veidrodis, veiklos analizė ir sintezė.

Šiame darbe bandoma išsiaiškinti mokytojų ir vyresniųjų klasių mokinių požiūrį į klasės auklėtojo veiklos turinio planavimą: ar klasės auklėtojai numato, turi veiklos viziją? Ar teisingai pasirenka veiklos formas? Ar tinkamai jas realizuoja? Atsižvelgiant į tyrimo programoje išdėstytus tikslus ir uždavinius, pirmiausiai buvo siekiama išsiaiškinti klasės auklėtojų ir vyresniųjų klasių mokinių požiūrių skirtumus ir problemų lauką. Tokia planavimo lyginamoji analizė atskleidžia galimus prieštaravimus, kuriems spręsti gali būti parengtos gilesnio kokybinio tyrimo gairės.

Tyrimo objektas:

Vyresniųjų klasių auklėtojų veiklos turinio planavimas.

Tyrimo hipotezė:

Klasės auklėtojo veiklos turinio planavimas bendrojo lavinimo mokykloje yra standartizuotas pagal konkrečios mokyklos pateikiamą formą.

Tyrimo tikslas:

Ištirti pedagogų ir vyresniųjų klasių moksleivių požiūrį į klasės auklėtojo veiklos turinio planavimą.

Tyrimo uždaviniai:

1. Apibūdinti klasės auklėtojo turinio ir jo planavimo bei valdymo teorinius aspektus.
2. Išsiaiškinti klasės auklėtojų veiklos planavimo formas ir struktūrą bendrojo lavinimo mokykloje.
3. Apibūdinti vyresniųjų klasių (9 – 12) moksleivių požiūrį į klasės bendruomenės problemas.
4. Apibūdinti bendrojo lavinimo mokyklų, vyresniųjų klasių auklėtojų veiklos turinio planavimo privalumus ir trūkumus.
5. Naudojantis moksline literatūra bei gautais tyrimų duomenimis pateikti išvadas bei rekomendacijas.

Tyrimo metodai:

Teoriniai: psichologinės, pedagoginės, filosofinės bei kitos, su darbo tema susijusios, literatūros analizė.

Empiriniai: anketavimas, padėjęs išsiaiškinti klasės auklėtojų požiūrį į klasės auklėtojo veiklos turinio planavimą ir vyresniųjų klasių mokinių požiūrį į klasės bendruomenės problemas.

Statistiniai: matematinės statistikos metodais atlikta lyginamosi kiekybinė tyrimo duomenų analizė. Duomenys apdoroti Microsoft Office Excel kompiuterine programa.

Tyrimo organizavimo etapai.

Rašant šį darbą buvo išskirti 5 tyrimo organizavimo etapai.

I etape (2005-2006 m.) buvo analizuojama pedagoginė, psichologinė, filosofinė bei kita, su darbu susijusi, literatūra, interneto duomenų bazės. Literatūros studijos ir analizė leido tiksliau suformuluoti tyrimo problemą, patikslinti pagrindines sąvokas, pagrįsti temos aktualumą.

II etape (2006 m.), remiantis užsienio ir mūsų pedagogų, psichologų patirtimi bei nagrinėta mokslinė literatūra, buvo parengtas 23 klausimų klausimynas (anketa), kuri leido išsiaiškinti klasės auklėtojų požiūrį į klasės auklėtojo veiklos turinio planavimą bei vyresniųjų klasių mokinių požiūrį į klasės bendruomenės problemas.

III etape (2006 - 2007 m.) buvo atlikta klasės auklėtojų bei vyresniųjų klasių moksleivių – 9 – 12 kl. – anketinė apklausa, leidusi išsiaiškinti jų požiūrį į klasės auklėtojo veiklos turinio planavimą bei atskleisti klasės bendruomenės problemas.

IV etape (2007 m.) gautos anketinio tyrimo medžiagos statistinė analizė, aprašymas, lentelių bei grafikų sudarymas. Gautų anketinio tyrimo rezultatų analizė ir išvadų bei rekomendacijų rašymas.

Tyrimo imtis.

Tyrimo dalyvavo 96 vyresniųjų klasių auklėtojai ir 166 (9 – 12) klasių mokiniai.

Tyrimo bazė.

Telšių miesto bei rajono pagrindinės ir vidurinės mokyklos.

Darbo struktūra.

Magistro darbą sudaro įvadas, du skyriai, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas ir 7 priedai. Darbe pateikta 2 lentelės ir 32 paveikslai.

